

DOCUMENTE INEDITE DIN ARHIVE SPANIOLE REFERITOARE LA PRINCIPATELE ROMÂNE ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XVIII-LEA ÎN CONTEXTUL POLITIC SUD-EST EUROPEAN

Dr. Gheorghe Calotoiu

ceste documente inedite au fost găsite în Arhiva Națională de la Madrid, secția Statul¹ și reprezintă note diplomatice ale reprezentanților Coroanei spaniole la Constantinopol, Petersburg sau Viena, care corespundau cu Madridul. Prezentele documente ilustrează situația politică din Principatelor Române, de asemenea se fac și referiri la războaiele ruso-austro-turce - cu participarea românilor - din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea.

În a doua parte a sec. al XVIII-lea Principatele Române au constituit obiectul disputei dintre puterile care aspirau la stăpânirea lor. Atitudinea domnilor români era un factor important la supremația statelor competitori, la ocuparea Țărilor române.

Datorită poziției geo-politice a Principatelor Dunărene, domnii acestora aveau un rol important în problemele europene, prin informațiile oficiale sau secrete pe care le trimiteau la Istanbul².

Rivalitatea anglo-franceză, care a dominat primele șapte decenii ale veacului al XVIII-lea a avut influențe pregnante și asupra chestiunii orientale. Alianța Franței cu Austria și Rusia a compromis prestigiul și a slăbit influența ambasadorului său la Constantinopol.

Amestecul Ecaterinei a II-a³ în treburile interne ale Poloniei au

constituit un pericol iminent pentru securitatea Imperiului otoman în zonă. Alianța ruso-prusacă din 1784 avea să exercite o puternică influență asupra întregii politici europene. Acest lucru a permis Rusiei să rezolve chestiunea succesiunii la tronul Poloniei pentru apărarea intereselor sale, împiedecând astfel Austria să intervină de partea Imperiului otoman. Un raport diplomatic consemna tratativele marilor puteri referitoare la soarta Poloniei: *„Pero la mediacion es muy dificil a medida que una de las Potencias beligerantes se debilita, y los hielos non son mas fuertes en Noviembre para los Austriacos y que para los Rusos. Viena a perdido ciertamente las mejores ocasiones de inquietar a Petersburg de intimidar a Berlin y de salvar la Constitucion de Polonia”*⁴ (Însă discuțiile de mediere sunt foarte dificile, una din puterile beligerante se retrage, frigul nu este prea puternic în noiembrie pentru austrieci și pentru ruși. Viena a pierdut sigur majoritatea ocaziilor de a forța Petersburgul de a intimida Berlinul și a salva Constituția Poloniei”).

Austria și Franța, neliniștite de progresele diplomatice ale Rusiei caută să determine pe sultan să declare război la 6 octombrie 1768 acesteia. Astfel începe o nouă serie de confruntări pe câmpul de luptă dar și în cułisele diplomatice, lucru care va face ca Principatele Române să fie pe primul plan al activității politice europene.

Renunțarea Curții de la Petersburg nu însemna însă și abandonarea totală a planurilor sale de a ocupa Moldova și Țara Românească. Mai întâi guvernul țarist trebuia să evite o ciocnire violentă cu Austria.

În 1770 diplomația țaristă reactualizează planul unirii celor două state românești și transformarea acestora într-un „stat tampon” între cele două imperii rivale.

Diplomația rusă considera, că pe lângă diminuarea forțelor Imperiului otoman, scoaterea Țărilor Române⁵ de sub suzeranitatea otomană servea și intereselor creștinătății.

Ecaterina a II-a⁶, chiar a propus ca noul stat creat să mențină o garnizoană, până când ea va considera că acesta va fi în măsură să se

apere singur.

Austria urmărea cu aceeași îndârjire anexarea Principatelor Române, opunându-se tendințelor țariste de expansiune față de acestea. De aceea Austria caută să profite de dificultățile prin care trecea Imperiul otoman în urma victoriilor armatei țariste și s-a încheiat în acest sens tratatul de subsidii din iulie 1771. Prin acest tratat Austria urma să recupereze Oltenia și să fie făcute unele rectificări de frontieră între Moldova și Țara Românească.

Principatele Române, unite și independente ar fi dat o nouă vigoare dorinței de unire și libertate națională a românilor din Transilvania⁷, ceea ce ar fi produs în Imperiul habsburgic o situație extrem de dificilă.

Intervenția armatei ruse în Polonia a determinat Poarta să declare război Rusiei. Imperiul țarist a mobilizat trei armate: prima, cea mai importantă, în Podolia pentru a ataca cetatea Hotinului; a doua în Ucraina pentru a-i stăpâni pe tătari; a treia în Caucaz pentru a produce o diversiune în zonă.

Războiul purtat de Rusia împotriva Imperiului otoman a fost pregătit printr-o vie propagandă în Moldova și Țara Românească pentru a-și asigura sprijinul populației.

Primele ciocniri militare aveau să rețină armatele rusești, la care se adăugaseră și detașamente de români în fața Hotinului, timp de mai multe luni. Reluarea operațiunilor militare în a doua parte a anului 1770 s-a soldat cu înfrângerea oștilor turcești. În acest sens o notă diplomatică menționa că: „*Los Rusos ha vuelta a tomar la Fortaleza de Giurgevo (que esta abandonada) el General Veisman ha pasado el Danubio el dia 4 con 5.000 granaderos, 10.000 fusilleros y 5.000 casacos, con cuya cuerpo ha tenido muchas ventahas y conseguido la retirrada a fuga del Gran Visir quien ha abandonado in Campo y artilleria*⁸ (Rușii au cucerit fortăreața Giurgiu ce a fost abandonată și generalul Vaisman a trecut Dunărea în ziua de 4 cu 5.000 de grenadier, 10.000 pușcași (infanteriști) și 5.000 de cazaci, cu care corp de armată a obținut multe victorii și a reușit retragerea marelui Vizir, care a abandonat în câmpul de luptă și

artileria).

În această perioadă mulți țărani din diferite zone ale Moldovei și Țării Românești au constituit cete de voluntari care au sprijinit acțiunile armatei ruse.

Succesele militare înregistrate de Rusia s-au datorat și eficacității cetelor de voluntari români care au împiedecat armata otomană și prin trimiterea de ajutoare în sprijinul cetății Hotinului, asediată de ruși. Rolul armatei ruse a fost mult ușurat de voluntarii români în primii ani de război, când armata rusă comandată de generalul Reprin obține o victorie importantă la Movila Râbiei. Eroismul și spiritul de devotament al detașamentelor de voluntari români în aceste lupte fiind remarcate de feldmareșalul Romanțev. Despre aceste lupte purtate pe teritoriul Principatelor Române avem consemnat un raport diplomatic oficial: *„Desde media dos de Octumbre hasta principios de Noviembre han perdido los Rusos 6.000 hombre, y los Ottomanos que han dexado in artilleria en poder de sus enemigo vendedores 13.000 muertos y 5.000 heridos y prisioneros*⁹ (De la jumătatea lui octombrie până la începutul lui noiembrie au pierdut rușii 6.000 de oameni și turcii au cedat artileria în mâna inamicilor săi învingători, 13.000 morți și 5.000 de răniți și prizonieri).

Desfășurarea acțiunilor militare ale românilor au fost însoțite de activități diplomatice, vizând obținerea independenței în fruntea căroră au fost frații Pârvu și Mihai Cantacuzino. Aceștia au întocmit memorii către țarina Ecaterina a II-a, de la care au primit asigurări de sprijin în lupta pentru înlăturarea dominației otomane.

În campania din 1771 s-au desfășurat lupte de o parte și de alta a Dunării evenimentul cel mai important constituindu-l cucerirea Crimeei de către ruși. În decembrie 1771 guvernul rus informează Curtea de la Viena că renunță la ocuparea celor două Principate Române. Rusia și Turcia vor încheia un armistițiu la 30 mai 1772 la Giurgiu hotărând ca la 7 august 1772 să fie convocat Congresul de Pace de la Focșani.

Mihai Cantacuzino¹⁰, prin memoriile pe care le-a prezentat la

Congresul de pace de la Focșani, delegațiilor Rusiei, Austriei și Prusiei preciza faptul că sosise momentul ca românii să redobândească Independența. De remarcat este faptul că autorii memoriilor adresate Rusiei urmăreau să obțină pentru români calitatea de beligeranți pe care considerau că li se cuvine datorită participării lor la război alături de trupele ruse. Rezultatul nu a fost însă cel dorit, deoarece diplomația țaristă urmărea să supraliciteze problema Principatelor Române, în scopul de a obține clauze cât mai avantajoase pentru Rusia la încheierea tratatelor de pace.

Țărănimea încă de la începutul acțiunilor militare a părăsit satele formând detașamente de voluntari. Numărul voluntarilor a crescut neconținut în timpul confruntărilor militare. În noiembrie 1769 se aflau sub arme 4.000 de voluntari, la începutul anului următor se adaugă încă 2.300 iar spre sfârșitul războiului, când Rusia a trebuit să retragă o parte din trupele sale din Principatele Române, numărul voluntarilor români se ridica la peste 12.000. O notă diplomatică se referă la aceste trupe de voluntari care s-au distins în marile bătălii ale războiului cât și la echipamentul militar al acestora: „*Parece mejor el uso de milicias como en Espana, Francia y Inglaterra donde estan a la mano de los Reclutos, para el exercito, que el de escribir en un libro publico los nombres, edad y filiacion de todos Paisanos para soldados ... gentes que no tienen senal in uniforme que los pueden hacer cunoser por ropa, y distigen el Soldados del Paisano*”¹ (Este mai bine folosirea poliției cum este în Spania, Franța și Anglia unde sunt recrutări pentru armată și sunt scrise într-o carte publică numele, etatea, rudele acestor țărani pentru soldați, de asemenea mulțimea ce nu are însemne la uniforme și nu pot să se recunoască prin îmbrăcăminte și nu se disting soldații de țărani).

Prin eroismul lor și prin cunoașterea locurilor aceste trupe de voluntari s-au distins în multe bătălii ale războiului. Astfel în lupta de la Comana din decembrie 1769 când turcii au încercat să reocupe Bucureștiul, un întreg detașament de voluntari a pierit în frunte cu Pârvu Cantacuzino, comandantul lor. În acest sens avem de menționat o notă

diplomatică care se referă la aceste lupte: „*Corre voz de que un Cuerpo turco la orden del Baxa de Romelia ha derrotado entre Giurgiowo y Bukarest a seis mil rusos mandados por el general Berg*”¹² (Se aud voci că un corp de armată turc condus de paza de Rumelia a învins între Giurgiu și București 6.000 de ruși comandați de generalul Berg).

Trupele de voluntari au avut un rol însemnat în eliberarea orașului Focșani de trupele pașei de Rumelia cât și la participarea luptelor de la Larga și Cahul. În vara anului 1773 voluntarii au nimicit în bătălia de Siliștriu detașamentele conduse de Mehmed - Oglu și de Cerchez - pașa. În bătălia de la Cozludja, generalul Suvorov decide soarta războiului având sub comanda sa un număr de 3.000 de voluntari. O altă notă diplomatică spaniolă se referă la aceste lupte duse de armata rusă împotriva turcilor peste Dunăre ca și la pătrunderea trupelor austriece în Moldova și Țara Românească: „*Varias cartas de Transylvania refieren que un grueso Cuerpo de Rusos ha pasado el Danubio ha hecho gran destoro en el exercito turco... desde Transylvania pasarse un exercito Austriaco a Moldavia y Walaquia, temeria internar en pais poco anos y arriundos*”.¹³ (Diferite scrisori din Transilvania se referă că un puternic corp de armată rus a trecut Dunărea și a făcut mari distrugerii în armata turcească... din Transilvania a trecut un corp de armată austriac în Moldova și Valahia, există teama ca în aceste țări să stea câțiva ani și să producă greutăți populației).

În timpul războiului ruso-austro-turc din 1768-1774 între marile puteri se duceau tratative diplomatice la Constantinopol, Petersburg, Viena și în alte capitale europene. La aceste negocieri diplomatice preliminară tratatului de la Kuciuk Kainargi (1774), Principatele Române ocupau un loc important, deoarece se discuta și problema independenței Moldovei și Țării Românești. În acest sens de o importanță deosebită este un raport diplomatic de la Petersburg către Curtea de la Madrid, care demonstra complexitatea implicațiilor internaționale ale problemei independenței Principatelor Române și ocupa un loc aparte la curțile Occidentale și Orientale „*Habria pues, este plan una barrera entre la*

Rusia y la Puerta, pero qual habria entre los Austriacos y los Rusos, quienes teniendo a las ordenes los pequenos **Soberanos de Moldavia y Walaquia**, inquietar que qandose les autofase, las fronteras de los Dominios Austriacos, formar con comodidad almazenes juntar tropas en Provincias que les subministrarian conquito viveres, forrages y aun reclutos citas reflexiones manifiestan que con apariencias de moderacion piensa la Czarina en sacar tanto fruto de la paz, como si conservase sus conquistas, pero parece que la vigilancia de esta Corte pondra un freno y un limite muy moderato a sus ideas ambiciosas. No siendo fronteriros de los estatdos de la imperator Reyna los Tartaros de Besarabia, ni cortando la comunicasion de los Dominios de la en retardar la paz para desfrutar quanto mas tiempo la da posible las ventahas de aquella parte de Polonia de que se ha apoderado.

La reprezentancia de este Ministerio **a consentir en la independencia de Moldavia y Walaquia**, proposicion que a primera vista parese moderata e hija de la concordia, nace de que no teniendo en tal caso en adelante nada que temer la Rusia de la Puerta Ottomana, podria hacer mas esfuertas para extender su influenso y sus posesiones por esta parte de Europa, y que debiendo los habitantes de estas dos Provincias su libertad a la Corte de Petersbourg la seria en qualquier ocasion de rompimiento, tanadietos por agradecimiento, como si fueron Vasallos suyos ademas de la union y parcialidad cimentada en la conformidad de ritos y religion, pues miran aquellos naturales a Petersbourg como al centro de su religion y al Czarina como a sus protector y Senior natural: temese tambien la idea de la Czarina de **hacer independientes las Provincias de Moldavia y Walaquia**, como permanente que no solo no puede verificarse pero ni acun proponere y que las choca en extremo por los inconvenientes y obstaculos que resultarian contra su proprio interes; y hacen muchas objecctiones sobre el punto relativo a los Tartaros rebeldes, pero concluyendo conque se podra hablar y tratar de este articulo.

Creo concebida en estos terminos la memoria de respuesta

enviada por esta Corte y de questia informado a este Principe de Galicin solo para su noticia, sin darle encargado alguno: Se hace quenta que podra recibirse aqui la replica de la Petersbourg parae mediados del corriente. Si digno de reparo que Mette han respondido de por sin experar paraella el dictamen del Rei de Prusia, pues le sospecha autor delos proyectos de la Csarina por el interes que tiene de nuevos insultos y para el bien comun, quela Walaquia y la Moldavia queden enteramente y para siempre independientes de los Turcos y de qualquera otra Potencia, y que es tambien del caso se estipule igual independencia para los Tartaros que se han levantado contra la Puerta al principis de esta querra, y que aun actualmente no han vuelto a someterse. Parese que la Czarina no han hecho otra explicacion in sobre Oczakow ni sobre la libre navegacion en el Mar Negro, ni sobre indemnizaciones en dinero, articulos que naturalmente se tratân despues de haber arreglato estos preliminares".¹⁴ (Este de spus că există în acest plan un impediment între Rusia și Poartă însă aceeași situație este între austrieci și ruși care au încuviințarea micilor state suverane Moldova și Valahia se îngrijesc de frontiera lor, de dominația austriecilor, care au făcut depozite, au adus trupe în provincii și le subadministrează furajele chiar și recruții. Această situație ce se manifestă ce aparține dorințelor Țarinei de moderație care a profitat de toate rezultatele păcii care le-a conservat în victoriile sale însă se pare că activitatea acestei Curți poate să fie o frână și o limită mai moderată în ideile sale ambițioase. Nu sunt frontiere de stat, hanul tătarilor din Basarabia care a tăiat căile de comunicație din Provincie și întârzie pacea pentru avantaje în timp posibile pe orice parte din Polonia să pună stăpânire.

Reprezentanții acestui minister au dat consimțământul independenței Moldovei și Valahiei, propunere care la prima vedere este moderația, fiica înțelegerii ce nu are în asemenea cazuri, teama Rusiei de Poarta otomană și va putea face eforturi mai mari pentru extinderea influenței sale și posesiunile sale în această parte a Europei și datorează locuitorilor acestor două provincii libertatea sa de la Curtea de Peters-

burg în orice ocazie de a rupe relațiile Recunoștință cum au fost vasalii săi pe lângă această uninune și parțial întărită în conformitate cu obiceiurile și religia, deoarece acestea sunt aceleași cu cele de la Petersburg care este ca un centru religios și Țarina ca protector al lor și Domn Natural; de asemenea le este teamă de ideea Țarinei de a propune independența provinciei Moldovei și Valahiei, pentru totdeauna, lucru ce nu se poate verifica și pe care le evocă în extremis pentru inconveniente și obstacole ce rezultă contra propriilor interese și cu multe obiecții ce rezultă la punctul relativ la tătarii revoltați însă în concluzie se poate vorbi și trata acest articol. Cred că a conceput acest termen în memoria răspunsului de invidie la această Curte și de această chestiune a informat pe principele Galicin singurul care a cunoscut această problemă. Și-au dat seama că au primit replica de la Petersburg pentru mediere, fără a spera la avizul regelui din Prusia, deoarece bănuielele proiectului Țarinei (Ecaterina a II-a n.a.) și interesul cel are pentru aceste noi neînțelegeri și pentru ***binele comun ca Valahia și Moldova să rămână în întregime și pentru totdeauna independente de turci și oricare altă putere*** și care de asemenea este cazul să stipuleze egal independența pentru tătarii ce s-au ridicat contra Porții la început de acest război și actualmente încearcă a se supune. Se pare că Țarina nu a dat alte explicații despre ținutul Oceakow și despre libertatea de navigație în Marea Neagră și despre despăgubirea cu bani, articole, care natural se discută după tratativele preliminare).

Pacea de la Kuciuk - Kainargi din 21 iulie 1774 a consacrat de „jure” poziția de preeminență a Rusiei în Principatele Române, ceea ce avea să-i aducă avantaje în competiția de expansiune în sud-estul Europei.

Prin pacea semnată Poarta otomană cedează cele două Cabardi, porturile Kerci, Ieni-Kale și teritoriul cuprins între Nipru și Bug, este recunoscută independența tătarilor din Crimeea. Rusia obține libertatea navigației în mările și porturile Imperiului otoman și trecerea liberă pentru vapoarele sale de comerț din Marea Neagră și Marea Mediterană.

În ceea ce privește Principatele Române Imperiul otoman este silit să promulge un hatîșerif, ce garanta vechile privilegii ale Țărilor Române și prevedea garanții cu privire la colectarea și plata furniturilor către Poartă. Poarta acorda admistie deplină și dreptul de a emigra supușilor săi, care au fost alături de Rusia și garanta liberul exercițiu al religiei creștine.

Slăbiciunea Imperiului otoman cât și succesele militare și diplomatice ale Rusiei au încurajat Austria să ceară o compensație - partea de nord a Moldovei. Poarta a semnat la 7 mai 1775 convenția de cedare a Bucovinei. Astfel o notă diplomatică din 3 iulie 1775, consemna:

„On ne voit pas précisément en quoi elles consistend mais on pretend que la Porte, moyennant [les discordes] sement à cause à la cour de Vienne a obtene l'evacuation de trois districtes occupé par les Austrichens dans la Moldavie a libre de dommagement... Le dupe il [acquiert] conférence à la Porte sur les affaires relatives aux pays occupés par les Austrichiens dans la Moldavie... On vient d'apprendre que les différeurens par rapport aux pays [occupée] par les Austrichiens en Moldavie ont été accommodes amicalmente. Les temps nous en apprendra les particularités. Ce qui confirme cet accommodement c'est que la Porte a nommé hier la commissaire qui dont alles prendre la nouvelle Intérimaire Imperial”.¹⁵ (Nu știm exact în ce constau ele, dar presupunem că Poarta semănând germenii discordiei, în dauna Curții de la Viena, a obținut evacuarea celor trei districte, ocupate de austrieci în Moldova cu titlu de despăgubire... Nemulțumit acesta (Imperiul țarist n.a) solicită o întrevedere cu Poarta asupra problemelor referitoare la teritoriile ocupate de austrieci în Moldova ... Tocmai am învățat că neînțelegerile privitoare la relațiile din teritoriile din Moldova ocupate de austrieci au fost rezolvate într-un mod amical. Trecerea timpului ne-a obișnuit cu unele particularități. Ceea ce a confirmat înțelegerea a fost că Poarta a numit în curând un comisar ce urmează să preia noul Interimat imperial).

Imperiul habsburgic instalat în partea de nord a Moldovei -

Bucovina - a obținut o poziție strategică, contracarând într-un fel intențiile de hegemonie ale Rusiei pe seama Imperiului otoman în zona din sud-estul Europei.

După încheierea tratatului de la Kuciuk - Kainargi, Poarta otomană a încercat să obțină intervenția Angliei și Prusiei pentru a determina Rusia să renunțe la exercitarea de către otomani a celor mai importante clauze ale înțelegerii de pace.

Rivalitatea austro-prusacă¹⁶ a favorizat politica Ecaterinei a II-a, permițându-i să consolideze poziția Rusiei în Principatele Române concretizată în stipulațiile convenției explicative de la Ainali-Kavak încheiată cu Poarta otomană la 21 martie 1779. Acest fapt l-a convins pe Iosif al II-lea¹⁷ că singura modalitate de sporire teritorială a Austriei constă în colaborarea cu Rusia la împărțirea Imperiului otoman.

Izbucnirea revoluției în Franța, prăbușirea Poloniei și începutul războaielor napoleoniene va accentua mult contradicțiile dintre marile puteri¹⁸ în lupta pentru supremație în sud-estul Europei și în Orient.

Ecaterina a II-a a abandonat vremelnice politica de expansiune pe seama Imperiului turcesc datorită concentrării forțelor sale trimise să desăvârșască împărțirea Poloniei.

Stabilirea Rusiei la gurile Dunării, mai ales după fixarea graniței pe Nistru a continuat să rămână unul din obiectivele principale ale politicii externe a Ecaterinei a II-a.¹⁹

Dispariția Poloniei în 1795 a afectat mult interesele turcilor și ale Franței în Principatele Române. În privința Rusiei, urmată de Austria au luat măsuri pentru a împiedica orice colaborare otomano-româno-poloneză. Un rol important în acest sens l-au avut consulii²⁰ și agenții ruși din Principatele Române care au primit ordine să supravegheze orice mișcare a domnilor din Țările Române și să-i împiedice a-i sprijini pe patrioții polonezi.

Interesul Franței era ca Principatele Române să rămână în componența Imperiului otoman, concomitent cu sporirea influenței franceze în zonă. În acest sens a fost înființat la 1796 un consulat ge-

neral francez cu sediul la București.²¹

Frământările din Ungaria, mișcarea națională a românilor din Transilvania și intrigile Prusiei au fost unele din cauzele care l-au determinat pe Iosif al II-lea să înceapă, cu consimțământul Ecaterinei a II-a, tratativele de pace cu Poarta otomană în ianuarie 1790. Armistițiul a fost încheiat în toamna aceluiași an de urmașul lui Iosif al II-lea, Leopold al II-lea.²²

Rusia refuză pacea austro-turcă încheiată în august 1792, la Șiștov, pe principiul „statu quo ante belum” și continuă războiul obținând câteva succese militare importante.²³

Începutul Revoluției franceze și proclamarea Constituției Poloniei din 1791, face ca Rusia să încheie pacea de la Iași la 9 ianuarie 1792 căreia i-a fost dat ca frontieră Nistrul. Astfel, Poarta otomană a recuperat Principatele Române, cu condiția principală de a respecta clauzele stipulate în tratatul din 1774, convenția din 1779 și actul din 10 martie 1783.

Menținerea existenței Principatelor Române era o condiție esențială a păstrării echilibrului politic din centrul și sud-estul Europei.

Izbucnirea războiului ruso-austro-turc din 1787-1792, a fost considerat din nou un prilej pentru români de emancipare de sub dominația străină. În 1789 divanul Țării Românești a prezentat împăratului Austriei un memoriu în care i se cere să intervină pentru înlăturarea dominației otomane, acordarea independenței sub protecția Austriei și Rusiei și repunerea Principatelor în vechile lor drepturi, între care și revenirea la domniile pămâtenene.

Gravele tulburări din Imperiul otoman de la sfârșitul sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea îl determină pe Napoleon I să creadă în 1801 că dezmembrarea acestuia era iminentă. Potrivit unor păreri Principatele Române trebuiau cedate Austriei ca despăgubiri de război pentru pierderile suferite prin pacea de la Luneville.

Zvonurile privind proiectele lui Napoleon de a favoriza ocuparea Principatelor Române de Austria sau Rusia au alarmat Poarta otomană. Imperiul otoman, prin reprezentanții săi, spera că regele Prusiei îl va

determina pe Napoleon I să renunțe la acest proiect, fapt care s-a și întâmplat.²⁴

Rusia, în acel moment însă nu intenționa anexarea Principatelor Române. Menținerea „statu quo-ul” era mult mai favorabil pentru întărirea dominației sale în această regiune. Astfel, Rusia determina Poarta otomană să reînnoiască, prin hotărârile din 1802 clauza din tratatele anterioare cu privire la Principatele Române.

Diplomația țaristă a concluzionat că este însă necesar să pregătească în prealabil terenul, dorind să dea un caracter „legal” ocupării lor.

Napoleon I renunță în perioada 1802-1807 la ideea dezmembrării Imperiului otoman, de teamă ca Anglia să nu beneficieze de acest fapt. De aceea Franța întărește suveranitatea otomană asupra Principatelor Române considerând-o ca o posibilitate de barare a accesului Rusiei sau Austriei la gurile Dunării.

În concluzie, putem considera că prin documentele descoperite în arhivele spaniole aducem contribuții istorice noi la istoria României cu referiri la planurile politice ale marilor puteri în privința Principatelor Române cât și date inedite privind participarea detașamentelor de voluntari români la războaiele ruso-austo-turce din a doua jumătate a sec. al XVIII-lea.

Note:

1. În perioada martie-octombrie 1973 în urma unei burse de studii în Franța și Spania am făcut investigații la Arhiva Națională de la Madrid și Arhiva de la Simancas (Valladolid). În aceeași perioadă m-am documentat în muzee franceze și spaniole cât și la diverse monumente istorice și șantiere arheologice. Astfel, am vizitat muzeele din Madrid, Paris, Toledo, Segovia, Santillana del Mar, Burgos, Bilbao, Santander, Altamira, Cordoba, Sevilla,

Valencia, Barcelona etc. Din Arhiva Națională de la Madrid am prezentat o parte din documentele referitoare la istoria națională a României din a doua parte a sec. al XVIII-lea.

2. Hurmuzachi, *Supliment I₂*, p. 112.
3. N. Iorga, *Știri despre veacul al XVIII-lea în țările noastre după corespondențe diplomatice străine*, II, 1750-1812, în „Analele Academiei Române”, S. II, Tomul XXXIII, 1909-1910, Mem. Sec. Ist. bucurești, 1910, p. 582 și urm.
4. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul, pachet 4631, f. 4, 3 decembrie 1771.*
5. N. Iorga, „*Acte și fragmente cu privire la istoria românilor*”, vol. II, București, 1902, p. 29-30, 37, 39, 41-42.
6. *Ibidem*, p. 42 și urm.
7. A. Oțetea, *Contribution la question d'Orient*, București, 1932, Anexa, p. 189-190.
8. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul, Pachetul 4631, f. 3, 3 decembrie 1771.*
9. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul , Pachet 4631, f. 4, 17 aprilie 1771.*
10. Mihai Cantacuzino, *Genealogia Cantacuzinilor*, p. 172.
11. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul , Pachet 6137, f. 4, 3 mai 1771.*
12. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul , Pachet 6131, f. 7, 17 aprilie 1771.*
13. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul , Pachet 6131, f. 2, 17 aprilie 1771.*
14. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul , Pachet 3709, f. 2,3,4,5, 3 august 1771.*
15. *Arhiva Națională de la Madrid, Secția Statul , Pachet 3709, f. 5, 3 iulie 1775.*
16. A. Oțetea, *op. cit.*, p. 233.
17. D. A. Sturdza, C. Colescu - Vartic, *Acte și documente relative la istoria renașterii României*, vol. I, 1391-1841, București, 1900, p. 375-376, 377-379, 380.
18. A. Oțetea, *op.cit.*, p. 279.
19. Hurmuzachi, *Supliment I₃*, p. 102.

de mejor someter y para el bien comun, que la
Walania y la Moldavia queden enteramente
y para siempre independientes de los Turcos, y
de qualquiera otra Potencia, y que es tambien del
 caso se estipule igual independencia para los Ta-
 vos que se han levantado contra la Puerta al
 principio de esta guerra, y que aun actualmente
 no han vuelto a someterse. Parece que la Czaria
 no ha hecho otra explicacion, ni sobre Orzakov,
 ni sobre la libre navegacion en el Mar negro,
 ni sobre indemnizaciones en dinero, articulo
 que naturalmente se trataran despues de haber
 arreglado estos preliminares.

Esto es en instancia lo que ha traído el último
 extraordinario de Petersbourg, adonde ha despa-
 chado otro esta Corte, con respuesta que manifi-
 est que no han sido del agrado de este
 Ministerio las aberturas del de ^{Rusia.} Petersbourg.
 Se apoya mucho en ella sobre la urgente necesidad
 de la paz, cuya mayor dilacion no pueden ver
 ya S. M. I. con indiferencia. ardentemente.

Document inedit referitor la Țările Române în a doua
 jumătate a secolului al XVIII-le. Arhiva Națională din
 Madrid

Constantinople le 27. Mai
1775.

De clinistes de Vienne a obtenu la Confiance
en forme, que sa Cour prétendait avoir par
serit pour les pays, qu'elle a fait conquérir
par ses troupes en Moldavie. On dit que ces
différens soient accordés moyennant une somme
d'argent. D'autres assurent, que vu les in-
constances du tems les Turcs ont été obligés
de signer ce qui paraît le plus probable.
On bruit aussi qu'il y a des troubles en
Crimée, que les Habitans ne voudroient pas
suffrir les Russes dans Kertch, Horisla et
et Sibunian; que le Han de la famille de
Jianghim, installée par la faction Russe, a
pris le parti de s'embarquer sur un Bati-
ment avec lequel il est arrivé ici dans trois
jours. Il est logé à l'ingial Village de
ce canal. La Porte lui a envoyé des ve-
tements et des meubles. On dit qu'il ira de-
meurer à l'Hamet dans ce voisinage, et
que Devlet Sherai Han se trouvera
aussi à Balulava. Tous les ambas-
sades et Conseillers de la Porte
s'assembleront avant hier chez le

Document inedit referitor la Țările Române în a doua
jumătate a secolului al XVIII-le. Arhiva Națională din
Madrid